

ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พรรษา เอกพรประสิทธิ์*

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 2) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และ 3) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องของการนำรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีไปใช้ แบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดี่ยว วัดก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำนวน 40 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล องค์ประกอบของการเรียนรู้จิตอาสา คือ หลักการเรียนรู้ผ่านฐานต่างๆ ประกอบไปด้วย ความคิด จิตใจ การลงมือกระทำ การช่วยเหลือ และความสุใจ 2) ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีของกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมจิตอาสา ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยและเงื่อนไขการนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้ ปัจจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัย คณาจารย์ และบุคลากร มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาความรู้ เจตคติ และความสามารถด้านจิตอาสา การรณรงค์ ให้ความรู้และข่าวสาร มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา และการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านโครงการกิจกรรมจิตอาสาอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนเงื่อนไข ได้แก่ ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดโครงการจิตอาสา รวมถึงการประเมินและติดตามผล

คำสำคัญ: รูปแบบกิจกรรม, จิตอาสา

*Corresponding author. E-mail: punsa2523@yahoo.com

Effects of activity model to encourage public mind among undergraduate students of King Mongkut's University of Technology Thonburi

Punsa Ekpornprasit^{*1}

*Faculty of Industrial Education and Technology,
King Mongkut's University of Technology Thonburi, Thailand*

Abstract

The purposes of this research were 1) to create and develop activity model to encourage public mind of undergraduate students, 2) to study results of activity model to encourage public mind of undergraduate students, and 3) to study related factors of activity model to encourage public mind of undergraduate students. The research design was a pre-and-posttest design. The sample were 40 undergraduate students of King Mongkut's University of Technology Thonburi. The research findings were as follows: 1) The components of an activity model to encourage public mind of the undergraduate students consisted of principle, objectives, contents, learning activities, and assessment and evaluation. The public mind learning components are comprised of Head, Heart, Hands, Help, and Happy. 2) The results showed that the average public mind scores between pre-test and post-test were not significantly different. The experimental group pre-test and post-test were not significantly different. 3) The factors and conditions concerning the activity model were university, instructors, and facilitators. They supported students to develop knowledge, idea, and public mind ability and also promoted undergraduate students to be a part of public mind and exchanged their ideas via public mind activity model. The conditions were a practical timeframe to set up each public mind model including assessment and evaluation.

Keywords: Activity model, Public mind

*Corresponding author. E-mail: punsa2523@yahoo.com

ความนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ในยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารประเทศได้เน้นถึง การรณรงค์สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึกในการป้องกันดูแลและมีส่วนร่วม ตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของประชาชนทุกกลุ่ม ปลุกฝังให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและจิตอาสา โดยได้ระบุคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 กล่าวว่า การศึกษาต้องพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” ตามตัวบ่งชี้ที่ 5 คือ มีคุณธรรม จิตอาสา และจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ได้เน้นถึง ความมุ่งหมายและกระบวนการในการเรียนรู้ว่า ต้องมุ่งปลุกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักชาติผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) หลักการตามมาตรา 24 ได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ การให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รวมทั้งปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา มีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และจากแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ของคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ที่ 3 เรื่องการยกระดับคุณภาพบัณฑิต อย่างก้าวกระโดดไว้ว่า การยกระดับคุณภาพบัณฑิต โดยเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ของบัณฑิต ให้มีคุณภาพ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีกระบวนการค้นคว้าใหม่ในการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีจิตอาสา และความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของโลก ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพระหว่างเก่งงานและเก่งความดี โดยเน้นความรับผิดชอบต่อ มีสุขภาพะ ทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2555)

จิตอาสานับเป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่สังคมปรารถนาให้สมาชิกของสังคมยึดถือเป็นคุณธรรมที่กล่าวถึงสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวมที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมอาสาทำประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ปัจจุบันสังคมไทยคาดหวังว่า จิตอาสาจะเป็นคุณธรรมที่สมาชิกยึดมั่น ไม่ว่าจะมิบบทบาทอยู่ในส่วนใดของสังคม ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิก กลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สังคมให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เป็นผู้มีจิตอาสาคือกลุ่มเยาวชนนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเห็นได้จากการบัญญัติถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในนโยบาย พระราชบัญญัติและมาตรฐานตัวชี้วัดทางการศึกษาต่าง ๆ อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ซึ่งระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

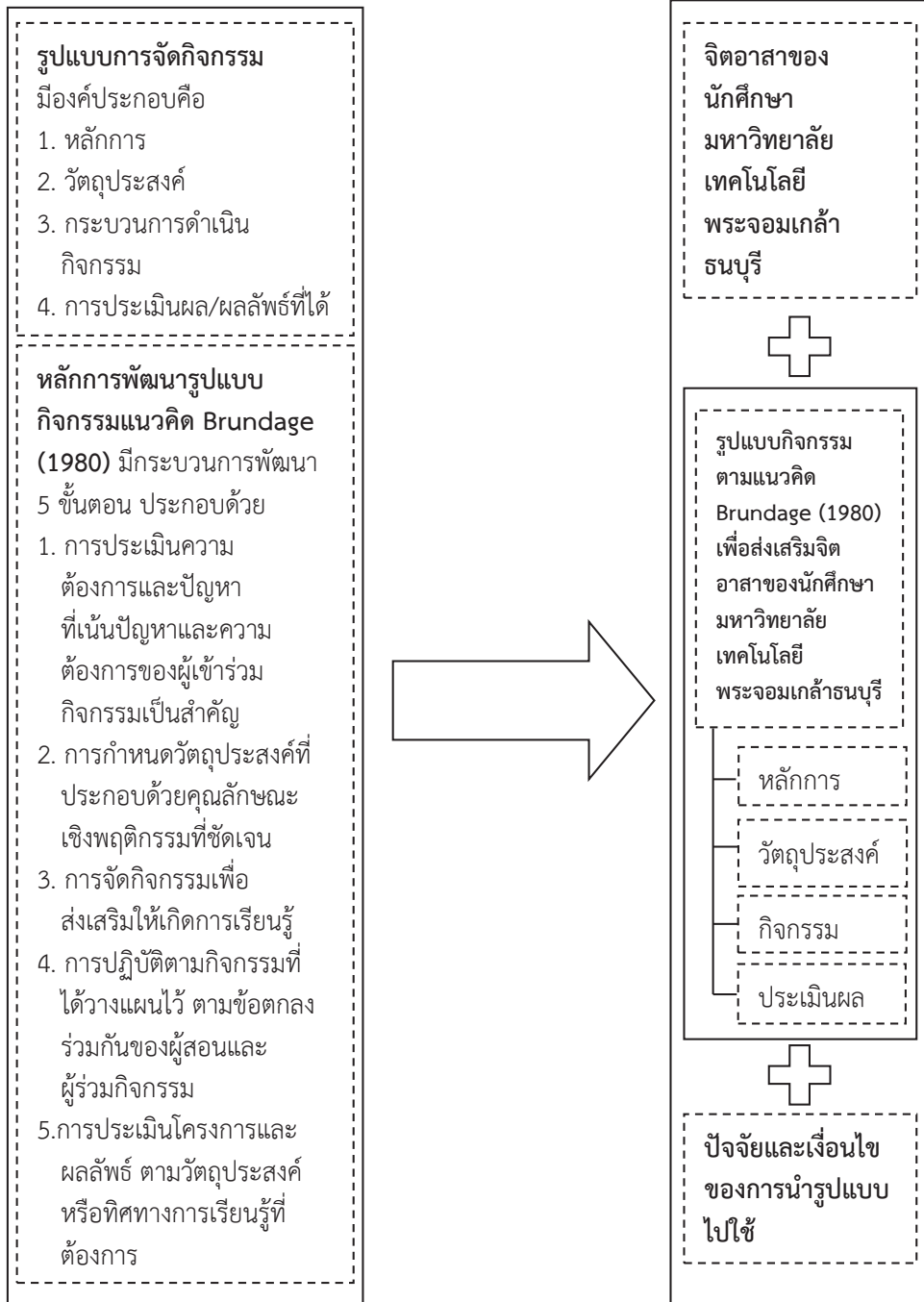
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นสถาบันการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม จากวิสัยทัศน์ 1 ใน 5 มุ่ง คือ มุ่งสร้างปณิธานในการสร้างบัณฑิตที่เก่งและดี โดยปลูกฝังให้ยึดมั่นในจริยธรรมและคุณธรรม มีจิตสำนึก ที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีวินัย รู้จักหน้าที่ และการเป็นพลเมืองดีของสังคม รวมทั้งการประพฤติตนที่เหมาะสม และหนึ่งในเป้าหมายของมหาวิทยาลัย 6+1 Flagships คือ The Best and The Brightest การสร้างบัณฑิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อยู่ในสังคมไทย เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ใฝ่รู้ และเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนา คิดได้ ทำเป็น สามารถปรับตัวได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า จิตอาสาเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับจิตใจของมนุษย์ ให้หันมามองถึงประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้มีความสงบสุข ในปัจจุบันจึงมีความพยายามในการปลูกฝังจิตอาสาให้เกิดขึ้นในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นการศึกษานี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาจิตอาสาของนักศึกษา ผลของการใช้รูปแบบกิจกรรมจิตอาสา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของนักศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจให้เจริญงอกงามอย่างยั่งยืน หากนักศึกษาได้รับการปลูกฝังจิตอาสาให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่หรือจบการศึกษา จะทำให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขกาย สบายใจ ตลอดจนเป็นบุคลากรที่ดี ที่เหมาะสมของครอบครัว สังคม และประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
2. ศึกษาผลของการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
3. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องของการนำรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีไปใช้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ที่ดำเนินการทดลองโดยใช้การทดลองกลุ่มเดียว มีการวัดผลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แบบ One group pretest – posttest design โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการศึกษาเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตอาสา ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ อินเทอร์เน็ต บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้ดำเนินการบนพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามแนวคิดของ Brundage (1980) เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญตามกระบวนการที่มีการวางแผนพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีกระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินความต้องการและปัญหา ที่เน้นความต้องการและปัญหาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน 3) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการ และเทคนิคที่หลากหลายในการวางแผน 4) การปฏิบัติตามกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ และ 5) การประเมินโครงการและผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์หรือทิศทางการเรียนรู้ที่ต้องการ ในการดำเนินงานวิจัยขั้นตอนนี้ ใช้กระบวนการพัฒนา 2 ขั้นตอนแรก ของ Brundage คือ 1) การประเมินความต้องการ และ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การประเมินความต้องการ ได้ดำเนินการประเมินความต้องการเพื่อพัฒนาจิตอาสาของนักศึกษา
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา โดยนำผลสรุปที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการประเมินความต้องการ นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี การดำเนินงานวิจัยในขั้นตอนนี้ ดำเนินการบนพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของ Brundage ในขั้นตอนที่ 3 คือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการ ยุทธวิธี และเทคนิคที่หลากหลายในการวางแผนที่นำไปสู่ทิศทางการเปลี่ยนแปลงความพึงพอใจและความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งประกอบไปด้วยการกำหนดเนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมและการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เกิดความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะของคุณค่าและการเห็นคุณค่าและศักยภาพในการพัฒนาตนเอง และเกิดทักษะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสา
2. การจัดทำเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สร้างแบบประเมินผลรูปแบบกิจกรรม และกำหนดแนวทางการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น ด้วยการสร้างกิจกรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน มโนทัศน์ ตลอดจนพัฒนาทักษะ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในตัวบุคคล

2.1 พัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสร้างแบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา แบบประเมินมีรายละเอียด คือ ศึกษาค้นคว้าแนวทางการจัดกิจกรรม ขั้นตอนและรายละเอียดของกิจกรรมและการศึกษาคู่มือ เอกสารต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมในการฝึกอบรมที่ถูกต้อง ด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้งบุคคลและกลุ่ม ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมการอภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ บูรณาการความรู้ ทักษะและทัศนคติ เพื่อให้สามารถนำเอาประสบการณ์จากการเรียนรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันเพื่อการแก้ไขปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ตามวิถีทางในการประพฤติปฏิบัติของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเอง

นำผลที่วิเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาประกอบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมจิตอาสาของนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล

2.2 ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้คัดเลือกเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือวัดรูปแบบกิจกรรมจิตอาสา

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 2 แบบประเมินการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสา

ตอนที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา

ตอนที่ 4 แบบประเมินผลความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ตอนที่ 5 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยส่งเสริมและปัญหาอุปสรรคของการนำรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ไปใช้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเหมาะสม เมื่อปรับแก้ไขแล้วจึงนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นนำไปให้อาสาสมัครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ให้ความเห็นเรื่องการใช้ภาษาและความเข้าใจ เมื่อผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแล้วได้นำไปทดลองใช้กับอาสาสมัครที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน ได้ค่าความเที่ยง 0.9

2. แบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา ได้ปรับปรุงมาจากแบบวัดพฤติกรรมของ ญัฐนิชา ศรีบริบูรณ์ (2550) ประกอบด้วยคำถาม 17 ข้อ มีลักษณะเป็น 4 ตัวเลือก ครอบคลุมเนื้อหาตามแผนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา ด้วยการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษาและเนื้อหารายข้อ จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการศึกษา (Item-Objective Congruence Index: IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยปรับปรุงแบบวัดพฤติกรรมจิตอาสาแล้วนำไปทดลองใช้กับอาสาสมัครที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้ค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.9 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ได้เท่ากับ 0.8 กำหนด

ลักษณะและเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งกำหนดช่วงความรู้สึกของบุคคลเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด ตามข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

2. แบบประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้นำส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเหมาะสม เมื่อปรับแก้ไขแล้วได้นำส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นนำไปให้อาสาสมัครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ให้ความเห็นเรื่องการใช้ภาษาและความเข้าใจ เมื่อผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแล้ว ได้นำไปทดลองใช้กับอาสาสมัครที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.9

3. แบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เพื่อวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 17 ข้อ และคำถามปลายเปิดอีก 7 ข้อ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้ค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.9 ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบลิเคิร์ต (Likert technique) กำหนดช่วงความรู้สึกหรือการแสดงออกของบุคคลออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริม ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของการจัดกิจกรรมจิตอาสา เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยเงื่อนไขของการนำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีไปใช้ สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาได้ค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.9

ระยะที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยการเปรียบเทียบก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลอง

การดำเนินงานวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้สร้างรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยดำเนินการบนพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของ Brundage ตามกระบวนการที่มีการวางแผนพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 2 ขั้นตอนสุดท้าย คือ 4) การปฏิบัติตามกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ และ 5) การประเมินโครงการและผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการปฏิบัติตามกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ตามลำดับ ดังนี้

1) การออกแบบการทดลอง ผู้วิจัยได้ออกแบบการทดลองเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - experimental research) ดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัย One group pretest - posttest design ดังนี้

E-Group	O _{1E}	X	O _{2E}
---------	-----------------	---	-----------------

โดยที่ E-Group หมายถึง กลุ่มทดลอง
 O₁ หมายถึง การวัดผลก่อนการทดลอง
 O₂ หมายถึง การวัดผลหลังการทดลอง
 X หมายถึง การจัดกระทำ (Treatment) ตามการทดลอง

2) ดำเนินการทดลองรูปแบบกิจกรรมจิตอาสาตามที่พัฒนาขึ้น ดังนี้
 กลุ่มทดลองจำนวน 40 คน เข้าร่วมกิจกรรมในระยะเวลาที่ต่อเนื่องกันตามกำหนดการจัดกิจกรรม
 เป็นเวลา 10 วัน รวมเวลา 100 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินโครงการและผลลัพธ์ ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ
 การประเมินผลการเรียนรู้เป็นการดำเนินการหลังการทดลอง ซึ่งเป็นการประเมินผลกลุ่มทดลองด้วย
 เครื่องมือวิจัยที่จัดทำขึ้น การกำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล และการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการพัฒนากิจกรรมเพื่อ
 ส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ดังนี้

1. ให้กลุ่มทดลอง ทำแบบวัดพฤติกรรมจิตอาสาก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การประเมินผลหลังการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลอง ทำแบบวัดพฤติกรรมจิตอาสา
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
 - 3.2 วิเคราะห์ผลจากแบบประเมินผลรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา
 - 3.3 วิเคราะห์ผลจากแบบประเมินผลความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของ
 นักศึกษา
 - 3.4 วิเคราะห์ผลจากแบบสัมภาษณ์ปัจจัยและปัญหาจากการจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสา
 ของนักศึกษานบุรี ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของ
 นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินผล
 รูปแบบกิจกรรมหลังการทดลองแล้ว โดยวิเคราะห์แบบประเมินในส่วนที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาความคิดเห็น
 ของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 โดยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนา
 รูปแบบกิจกรรมการศึกษาเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ศึกษาปัจจัยจากการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัย
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
 จิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

**ตอนที่ 1 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัย
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**

รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสา มีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการ
 เรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล ดังนี้

1.1 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ Brundage (1980) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ 1) การประเมิน
 ความต้องการและปัญหา ที่เน้นความต้องการและปัญหาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์
 ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน 3) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้อง

ตามวัตถุประสงค์และส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการ และเทคนิคที่หลากหลายในการวางแผน 4) การปฏิบัติตามกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ และ 5) การประเมินโครงการและผลลัพธ์ ตามวัตถุประสงค์หรือทิศทาง การเรียนรู้ที่ต้องการ การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมสามารถนำรูปแบบกิจกรรมไปปฏิบัติได้ และช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้ใหม่ซึ่งนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

1.3 เนื้อหาสาระ ขอบเขตของเนื้อหา แบ่งเป็น 2 หัวข้อคือ

1) ความรู้และความสำคัญของจิตอาสา

2) การทำกิจกรรมจิตอาสา ประกอบด้วย 1. “จิตอาสา” การทำความดีง่าย ๆ ใกล้ตัว 2. I CAN DO

3. โครงการเรื่องเล่าจากป่า 4. โครงการอีซีทีสร้างสรรค์ ปันน้ำใจจากพี่สู่น้อง 5. การผลิตสื่อเพื่องานจิตอาสา และ 6. สรุปบทเรียน

1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้ คือ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์

3. กระบวนการดำเนินกิจกรรม และ 4. การประเมินผล/ผลลัพธ์ที่ได้

1.5 การวัดและการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา

ตอนที่ 2 ผลของการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

2.1 ผลการนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้กับกลุ่มทดลอง การนำรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองได้ผลการทดลองดังนี้ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมจิตอาสาระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักศึกษา ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมจิตอาสาไม่แตกต่างกันจากก่อนการทดลอง โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นว่า ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมจิตอาสาค่อนข้างกระชั้นชิดและมีระยะเวลาไม่เพียงพอ สำหรับการจัดหลายโครงการและนำเสนอโครงการจิตอาสาได้อย่างเป็นรูปธรรม ระยะเวลาการเรียนรู้ที่นานขึ้น จะช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ควรได้เรียนรู้พร้อมปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้จดจำกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และทำให้มีประสบการณ์มากขึ้น ช่วงเวลาที่เหมาะสม ควรเป็นช่วงปิดเทอมของทุกปี เพราะเป็นช่วงที่ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ผู้จัดกิจกรรมต้องจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการของกลุ่มผู้เรียน สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มเวลา โดยจัดระยะเวลาทั้งภาคบรรยายและภาคปฏิบัติให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน และสอดคล้องกับการเสริมสร้างพฤติกรรมจิตอาสาได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ Martin (1990) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เหมาะสม ควรต้องใช้เวลาการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองส่งผลต่อเจตคติและพฤติกรรมที่เสริมสร้างจิตอาสา ด้านเจตคติและพฤติกรรมที่เสริมสร้างจิตอาสา โดยทั้ง 5 องค์ประกอบมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านความสุข คือ รู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา 2) ด้านจิตใจ คือ พร้อมที่จะรับฟังผู้อื่น และช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ 3) ด้านความช่วยเหลือ คือสามารถช่วยเหลือเพื่อนหรือคนอื่น ๆ ในสังคม ในยามที่เขาเดือดร้อน โดยไม่หวังผลตอบแทน 4) ด้านการปฏิบัติ คือ ลงมือลงแรงในกิจกรรมจิตอาสาอย่างเต็มกำลัง และ 5) ด้านความคิด คือ มีความสามารถวางแผนบริหารโครงการ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานจิตอาสาและความรอบรู้ในงานจิตอาสา สอดคล้องกับพระไพศาล วิสาโล (2549)

กล่าวถึงความสำคัญของจิตอาสาว่า ในสภาพสังคมปัจจุบัน บุคคลต้องความช่วยเหลือมีอยู่มาก การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ เรื่องจิตอาสาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พึงร่วมกันพิจารณา จิตอาสาเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดองค์กรหรือเครือข่ายอาสาขึ้นมา เพื่อกระตุ้นจิตอาสาให้เพิ่มขึ้นในสังคมไทย เครือข่ายจิตอาสาเป็นองค์กรที่ดำเนินการตามปกติแล้วงานลักษณะนี้มีความมุ่งหมายต่องานในตัว มีคุณค่า มีประโยชน์ มองเห็นประโยชน์แล้ว มีแรงกระตุ้นคือศรัทธา วิริยะ ขันติ สติ ปัญญา นี่คือองค์ประกอบของนักจิตอาสาอันเป็นแรงกระตุ้นในการทำงานของนักจิตอาสา แรงกระตุ้นคือศรัทธาในการทำงาน เชื่อมมั่นในงานที่ ทำเกิดความมั่นใจ เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ของงานนั้น การทำงานเป็นเรื่องทางร่างกาย หรือทางสังคม เกิดความหมายเป็นประโยชน์ที่แท้จริง มีหลักในทางจิตใจเป็นฐานอยู่ด้วยก็คือความศรัทธา ถ้าเราจะทำงานให้มีความสุขก็ต้องมีศรัทธาในงานด้วย บุคคลที่เคยมีประสบการณ์เรียนรู้ การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยตนเอง จะรู้สึกถึงความอึดใจ มีความสุขที่ได้จากการให้ และมีพลังมากขึ้นที่จะสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้อีกมากมาย สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (2540) กล่าวว่า การเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ ในการเผชิญหน้ากับอุปสรรคปัญหา การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การแสดงออก และการรับผิดชอบต่อทุกสถานการณ์ รู้ทันปัญหาและอุปสรรคอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ดี มีความคิดที่ถูกต้อง ความตั้งใจของตนไว้ในทางที่จะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นได้

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ปรากฏว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม ด้านการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ด้านเอกสารประกอบการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม และด้านการบริหาร/ดำเนินการในการจัดกิจกรรม ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ครั้งนี้ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในสาระความรู้และตระหนักรู้เรื่องจิตอาสา ทำให้เกิดระบบความคิดที่เป็นเหตุและผล ผูกการคิดวิเคราะห์ โดยรูปแบบกิจกรรมช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ และได้ลงมือปฏิบัติจริง และก่อให้เกิดความรู้ เจตคติและความพฤติกรรมที่เสริมสร้างจิตอาสา การไปศึกษาสถานการณ์จากพื้นที่จริง ทำให้เห็นว่าการจิตอาสาเป็นงานที่ต้องทำด้วยใจ เราสามารถช่วยเหลือคนรอบข้างได้ด้วยเต็มใจและมีความสุข ทำให้เป็นผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ผูกตนเองให้เป็นผู้นำและเสียสละได้ รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมในทุกด้าน จึงมีความเหมาะสมต่อการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้เพื่อเสริมสร้างจิตอาสาได้ต่อไป สอดคล้องกับสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2547) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้จากของจริง ได้ลงมือปฏิบัติทดลองจริง เป็นไปตามลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้ คือการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องของการนำรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีไปใช้

หลังจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้และผ่านการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาจากการอภิปรายกลุ่ม ทำให้ทราบผลสรุปข้อมูลด้านปัจจัยและเงื่อนไขของการนำกิจกรรมไปใช้ต่อไป ดังนี้

ด้านมหาวิทยาลัย/เครือข่าย มหาวิทยาลัยมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาความรู้ เจตคติและความสามารถด้านจิตอาสา เนื่องจากได้รณรงค์ให้ความรู้และข่าวสาร มีโครงการจิตอาสาหลากหลายให้ผู้เรียนเข้าร่วม รวมถึงหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย/เครือข่าย บริษัทเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาด้านจิตอาสาให้กับชุมชน

ด้านผู้บริหาร/คณาจารย์ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ เจตคติและความสามารถของนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างจิตอาสาด้วยการกระตุ้นให้นักศึกษาตระหนักถึงเรื่องการทำ ความดี การช่วยเหลือผู้อื่น การช่วยงานจิตอาสาเท่าที่สามารถทำได้ เพื่อสังคมที่เป็นสุข และการจัดกิจกรรมจิตอาสาที่นักศึกษาได้จัดขึ้น ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการนำกิจกรรมนี้ไปใช้ในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตอาสา

ด้านสภาพสังคม สภาพสังคมที่บุคคลมีวิถีชีวิต (Life style) พึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น การทำงานจิตอาสา นั้นตอบสนองความต้องการและวิถีชีวิตของบุคคล สังคมและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถยกระดับวิถีชีวิตของคนให้มีการเสียสละ การช่วยเหลือผู้อื่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ตลอดจนการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ที่ศึกษาเรื่อง โมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านบุคลากรในมหาวิทยาลัย ควรจะได้รับการพัฒนาความรู้ เจตคติและความสามารถด้านจิตอาสาและมีส่วนร่วมในโครงการจิตอาสาที่จัดขึ้น ดังนั้นหากต้องการให้รูปแบบกิจกรรมนี้เกิดความสำเร็จอย่างมาก อาจจะต้องเตรียมการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และจงใจให้บุคลากรเกิดความ ต้องการ มีความสนใจ และให้ความสำคัญที่จะเข้าร่วมอบรมจนเกิดเป็นกระแส ทำให้ทุกคนตื่นตัว เกิดความสนใจ ให้ความร่วมมือ และมีความปรารถนาที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกตำแหน่งได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ เพื่อให้เห็นภาพรวมเดียวกันในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. โครงการเพื่อพัฒนาจิตอาสาให้นักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ต้องคำนึงถึงบริบทของคณะและสาขาวิชา ความถนัดส่วนบุคคล และความสามารถของนักศึกษาแต่ละสาขาอาชีพ เพื่อให้ศึกษานำความรู้ที่ได้รับในห้องเรียน มาประยุกต์กับสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับความสามารถที่ได้เรียนมา

2. มหาวิทยาลัยควรมีการจัดกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง และควรให้นักศึกษาเป็นผู้คิดริเริ่มโครงการ โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำชี้แนะกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่สนับสนุนงบประมาณจากกองทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). *ธรรมนุญชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

พระไพศาล วิสาโล. (2549). *คู่มือจิตอาสาโครงการอาสาเพื่อในหลวง*. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายจิตอาสา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *สภาวการณ์การศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). *จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

Brundage, D. H. (1980). *Adult learning principles and their application to program planning*. Ontario: The Ontario Institute for Studies in Education.

Martin, R. A. (1990). *Empowering adults: A new agenda for agriculture. A model for research collaboration in the North Central Region*. Ames: Iowa State University.